

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Natura 2000 Ontwikkelopgave De Wieden

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

27 maart 2018 / projectnummer: 3286

1. Hoofdpunten van het milieueffectrapport (MER)

De provincie Overijssel wil een omvangrijk pakket aan maatregelen nemen om de natuur in het beschermde natuurgebied De Wieden te herstellen. De meeste maatregelen zijn een uitvloeisel van een nationaal programma¹ dat herstel en behoud van kwetsbare natuur combineert met het realiseren van nieuwe kansen voor de economie. De overige maatregelen zijn nodig om provinciale natuurdoelen te halen.

Om de gevolgen van deze maatregelen voor de omgeving te onderzoeken, wordt een MER opgesteld. De provincie heeft de Commissie voor de m.e.r.² gevraagd om advies te geven over wat in het MER moet worden onderzocht.

Voorgeschiedenis

De notitie Reikwijdte en detailniveau (NRD)³ geeft een helder overzicht van de verschillende maatregelen die de provincie wil nemen. Het kaartmateriaal maakt duidelijk waar de deelgebieden liggen waar de maatregelen worden genomen. Ook is duidelijk dat voorafgaand aan het project de keuze voor de maatregelen in het beheerplan voor het natuurgebied is gemaakt.⁴ Het beheerplan wordt in dit project als gegeven beschouwd.

Aandachtspunten voor de uitwerking van het MER

Om het milieubelang volwaardig mee te wegen in de besluitvorming over het inpassingsplan, het inrichtingsplan en de benodigde water- en ontgrondingsvergunningen, geeft de Commissie de volgende aandachtspunten mee voor het MER:

- Maak een heldere analyse van het huidige watersysteem in het gebied om te kunnen laten zien hoe de natuurtypes als blauwgraslanden en veenmosrietlanden op de gekozen locaties kunnen worden gerealiseerd.
- Breng de bestaande situatie goed in beeld, zoals de waterpeilen en exacte locaties van de natuurtypes. Geef daarbij aan of hierin wijzigingen worden verwacht, bijvoorbeeld als gevolg van klimaatverandering. Deze informatie is nodig om te kunnen bepalen wat de effecten van het project zijn.
- Maak duidelijk welke harde randvoorwaarden bij het project worden gehanteerd, en die zodoende bepalend zijn voor de keuzes. Zo is afgesproken dat de maatregelen geen significant negatieve effecten mogen hebben op bestaande functies, zoals de landbouw, zonder dat dit expliciet is gemaakt.
- Maak de doelen zodanig concreet dat zo kwantitatief mogelijk kan worden getoetst of hieraan wordt voldaan.

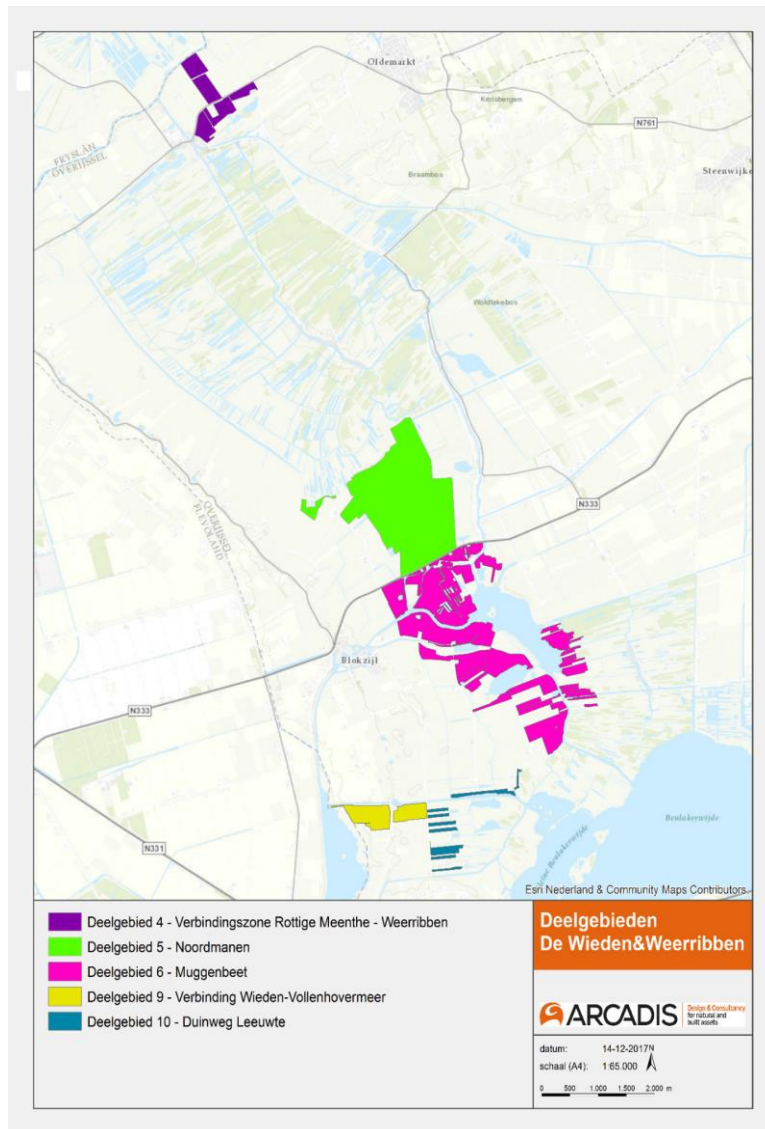
¹ Programma aanpak stikstofdepositie. Stikstof is schadelijk voor bepaalde soorten natuur, en veel beschermde natuur is daarvoor zeer gevoelig. In de huidige situatie ondervindt deze beschermde natuur al veel schade. Met het Programma Aanpak Stikstof (PAS) wordt geprobeerd om economische ontwikkeling die stikstof uitstoot en het behoud en herstel van deze natuur in balans te brengen.

² De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3286](#) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

³ Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage "Ontwikkelopgave De Wieden, Fase 1", Provincie Overijssel, Arcadis, 9 januari 2018.

⁴ Natura 2000-beheerplan, definitief, De Wieden en Weerribben, provincie Overijssel, 30 maart 2017. De maatregelen voor de tweede en derde beheerplanperiode horen niet tot dit project.

- Bereken de effecten van de maatregelen zoveel mogelijk kwantitatief.

Figuur: Deelgebieden De Wieden en Weerribben. Bron: NRD, blz. 25.

Waarom m.e.r. en advies door de Commissie?

Onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) zijn natuurherstelmaatregelen. Naast deze maatregelen zijn nog andere maatregelen om natuurdoelen in het gebied De Wieden te behalen (niet-PAS-maatregelen van de provincie).

Om de maatregelen te realiseren moet een inrichtingsplan en een provinciaal inpassingsplan worden opgesteld. Bovendien zijn mogelijk ontgrondingsvergunningen nodig. Omdat het inpassingsplan ontgrondingen en een functiewijziging van landbouw naar natuur mogelijk maakt, moet een plan-MER worden opgesteld. Er moet ook een project-MER worden opgesteld vanwege de ontgrondingen. Daarom heeft de provincie ervoor gekozen om een gecombineerd plan-/project-MER te maken. De provincie is zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag voor het opstellen van het MER. Zij heeft de Commissie gevraagd om een advies over de inhoud van het op te stellen MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de NRD. Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening daarin voldoende aan de orde komen.

2. Achtergrond, probleemstelling en besluiten

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

Voorafgaand aan dit project heeft al besluitvorming over het pakket aan maatregelen voor het behoud en herstel van de natuur in het Natura 2000-gebied De Wieden plaatsgevonden. Naast het Programma aanpak stikstofdepositie (PAS) gaat het om het beheerplan voor dit gebied. De besluiten die hierin zijn genomen, staan niet meer ter discussie voor dit project. Maak in het MER duidelijk welke keuzemogelijkheden nog resteren binnen deze kaders.

2.2 Beleidskader

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor de natuurontwikkeling in De Wieden en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij naast de in paragraaf 4.2 van de NRD genoemde beleidskaders in ieder geval in op:

- Het Natura 2000-beheerplan voor De Wieden.
- De Natura 2000-gebiedsanalyse voor de Programmatische aanpak stikstofdepositie (PAS) De Wieden en Weerribben.

Te nemen besluit(en)

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor zowel het inpassingsplan, het inrichtingsplan als de benodigde ontgrondingsvergunningen. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

Randvoorwaarden

Bij het bezoek aan het plangebied heeft de Commissie vernomen dat aan de uitwerking van de maatregelen een aantal randvoorwaarden is meegegeven. Zo mogen de maatregelen geen significant negatieve effecten hebben op bestaande functies in het gebied, zoals de landbouw, en mogen in de bestaande natuur alleen petgaten⁵ worden gegraven op plekken waar zich al eerder petgaten bevonden.

Maak in het MER duidelijk waar deze randvoorwaarden zijn vastgelegd en hoe 'hard' ze zijn. Als een 'zachte' randvoorwaarde een optimale oplossing in de weg blijkt te staan, kan het namelijk de voorkeur verdienen om deze ter discussie te stellen. Het MER kan milieu-informatie aanleveren om dit onderscheid te maken en zo de besluitvorming op dat vlak te faciliteren.

---

⁵ Een petgat is een plas in een veengebied, dat is ontstaan door het uitbaggeren van veen.

3. Alternatieven en varianten

3.1 Algemeen

Uit de NRD blijkt dat al veel onderzoek en planvorming vooraf is gegaan aan deze m.e.r.-procedure. Geef in het MER een beschrijving van het proces van alternatievenontwikkeling en welke andere alternatieven zijn overwogen en onderbouw waarom deze niet verder worden uitgewerkt.

Motiveer waarom het gekozen ontwerp optimaal is vanuit de (natuur)doelstellingen, gegeven de gestelde randvoorwaarden. Maak ook duidelijk dat de maatregelen die voor de komende zes jaar worden genomen de maatregelen voor de langere termijn niet in de weg zullen zitten.

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Zorg voor een goede watersysteemanalyse zodat duidelijk is hoe het water in en door het gebied stroomt, waar welke waterpeilen worden gehanteerd en welke kwaliteit het water heeft (mesotroof, eutroof, oligotroof). Zo kan worden bepaald of wijziging van deze omstandigheden nodig is om de verschillende natuurdoelen te kunnen halen.

Besteed daarnaast speciaal aandacht aan de huidige situatie en trends in de ontwikkeling van het Natura 2000-gebied De Wieden. In het beheerplan zijn habitattypenkaarten opgenomen, waarin de locaties opgetekend zijn van de verschillende instandhoudingsdoelen. Ga na of daarvan afgeleid kan worden waarom typen als blauwgraslanden en trilvenen zich op bepaalde plaatsen bevinden en op andere plaatsen niet. Dat kan een beheer- of successiekwestie zijn, maar kan ook op abiotische omstandigheden duiden die gunstig zijn voor ontwikkeling van deze typen. Dit inzicht kan dan gebruikt worden voor ontwikkeling van nieuwe blauwgraslanden en trilvenen.

Geef daarnaast een beschrijving van het huidige grondgebruik in het plan- en studiegebied, met het oog op mogelijke gevolgen van het project voor verschillende gebruiksfuncties, zoals recreatie en de landbouw, waaronder de rietteelt. Natuurontwikkeling en rietteelt hangen met elkaar samen maar kunnen ook tegenstrijdige belangen hebben. Het is niet duidelijk of rietteelt voor de voorgenomen maatregelen een rol speelt. Beschrijf daarom de Ausgangssituatie en eventuele autonome ontwikkelingen van de rietteelt in het MER.

Ga ook in op trends die losstaan van specifieke besluitvorming zoals de gevolgen van de klimaatverandering en de veenbodemdaling. Voor het laatste geldt dat de hogere temperaturen en de langere droge perioden in de toekomst zullen leiden tot versnelde afbraak van veen in de natuurgebieden. De omliggende landbouwpolders zijn dieper dan de natuurgebieden komen te liggen vanwege de diepere ontwatering en daarmee gepaard gaande veenoxidatie. De bodemdaling zal in deze polders versneld plaatsvinden. Uit het waterbeheerplan blijkt dat

polderpeilen de bodemdaling zullen volgen. Dit zal leiden tot grotere peilverschillen tussen de natuurgebieden en de omliggende polders en daardoor meer waterverlies door wegzijging. Het gevolg daarvan is weer dat meer gebiedsvreemd water moet worden ingelaten, terwijl dat de meest kwetsbare vegetaties niet ten goede komt.

3.3 Natuurherstelmaatregelen (petgaten)

Onderdeel van het project is om in de bestaande natuur 90 hectare aan petgaten⁶ te graven om de successie van water naar land weer op gang te brengen. Beschrijf in het MER welke mogelijke locaties er zijn voor de te graven petgaten en wat de criteria zijn voor de locatiekeuzes. Besteed daarbij specifiek aandacht aan de waterkwaliteit: alleen onder minder voedselrijke (mesotrofe) omstandigheden kunnen de gewenste habitattypen als trilvenen en veenmosrietlanden worden ontwikkeld.

Naast varianten in locaties geeft de NRD aan dat ook varianten worden onderzocht voor de wijze van graven, afvoer van het afgegraven materiaal en de afzetmogelijkheden.

Gebruik de watersysteemanalyse (zie paragraaf 3.2 van dit advies) om de hydrologische omstandigheden zoveel mogelijk te kwantificeren, zodat het MER kan onderbouwen dat de (abiotische) voorwaarden aanwezig zijn om de verschillende doelen te realiseren. Het gaat hierbij zowel om voorwaarden met betrekking tot waterkwaliteit als -kwantiteit. Stuur daarbij op een aantal condities die met het gekozen hydrologische model kunnen worden berekend.

Zo kan een verlengde aanvoer van oorspronkelijk voedselrijk water helpen om de juiste mesotrofe omstandigheden voor hoogwaardig veenmosrietland te realiseren: dichtbij de inlaat is sprake van eutrofe omstandigheden en in de uithoeken liggen oligotrofe (regenwatergevoede) omstandigheden voor de hand.

De NRD wijst er terecht op dat op de lange termijn sprake is van cyclisch beheer waarbij de verlande petgaten steeds weer opengelegd worden.⁷ Geef aan hoe dit beheer zo duurzaam mogelijk kan plaatsvinden.

3.4 Natuurinrichtingsmaatregelen

Naast de natuurherstelmaatregelen zijn in het Natura 2000 beheerplan ook natuurinrichtingsdoelen aan drie deelgebieden toegeschreven: Muggenbeet (deelgebied 6), Verbinding De Wieden-Vollenhovenmeer (deelgebied 9) en Duinweg Leeuwte (deelgebied 10). Breng per natuurdoel in het MER in beeld waarom deze deelgebieden ecologisch en hydrologisch gezien geschikt zijn om de doelen voor de verschillende habitattypen en soorten te halen. Gebruik wederom de watersysteemanalyse om de hydrologische omstandigheden in kaart te brengen. Vooral het habitatype blauwgraslanden waarvan in het deelgebied Muggenbeet 10 hectare moet worden gerealiseerd, is sterk afhankelijk van de juiste mesotrofe omstandigheden. Deze omstandigheden moeten voor dit type niet te nat en niet te droog zijn (ongeveer grondwatertrap 2), niet te arm en niet te rijk en niet te zuur en niet te basisch. Besteed ook

---

⁶ Een petgat is een plas in een veengebied. Deze ontstaan door het uitbaggeren van veen. Waar vroeger petgaten waren, zijn grote delen van het gebied land geworden, oftewel 'verland'. Dit betekent dat een groot aantal beschermde habitattypen, zoals trilvenen steeds minder voorkomen in het gebied.

⁷ Zie NRD, blz. 13.

aandacht aan de wijze waarop op voormalige landbouwgronden blauwgraslanden⁸ worden gecreëerd, gegeven de vereiste aanwezige zaadvoorraad en het niet te hoge gehalte aan nutriënten in de bodem.

Bekijk per gebied welke varianten er mogelijk zijn om de doelen te behalen. Volgens de NRD kan hier gevarieerd worden met projectie van doelen (welke doelen komen waar), peilverhoging en maaiveldverlaging. Vooral voor het peilbeheer zijn veel varianten denkbaar. Met de maatregelen kan het al complexe peilbeheer nog complexer worden. De NRD stelt voor de deelgebieden een natuurlijke peilvariatie voor, terwijl het natuurbeheerplan dit voor bestaande natuur in het gebied juist afraadt omdat veen dan kan oxideren. Het Waterbeheerplan 2016–2021 van Waterschap Drents Overijsselse Delta geeft daarnaast aan dat het natuurgebied ook een waterbergingsfunctie heeft om de boezem te ontlasten. Hierdoor kunnen tijdelijke peilverhogingen ontstaan. Dit gaat niet goed samen met blauwgrasland. Tot slot worden voor de rietteelt boven- en onderbemalingen toegepast. Laat in het MER zien welke afwegingen zijn gemaakt bij het opstellen van varianten voor de inrichting van de gebieden.

Naast delicate vegetatietypen worden ook voor de fauna nieuwe biotopen en een verbinding gecreëerd richting Vollenhovermeer. Geef aan voor welke soorten deze faunaelementen zijn bedoeld en aan welke eisen ze moeten voldoen.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Maak bij de beoordeling van het planalternatief en de mogelijke variaties onderscheid tussen doelrealisatie (oplossend vermogen van de varianten) en milieueffecten (effecten van de varianten op de omgeving). Geef de doelen zodanig weer dat het doelbereik van de varianten zo concreet en kwantitatief mogelijk kan worden getoetst.

Daarnaast moeten de milieueffecten van de varianten onderling, én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de varianten verschillen.

Het detailniveau van de milieueffectschattingen moet zodanig zijn dat keuzes tussen varianten en conclusies, bijvoorbeeld ten aanzien van het kunnen voldoen aan wettelijke eisen, afdoende kunnen worden onderbouwd. Geef aan welke aannames zijn gedaan bij de effectbepaling, welke onzekerheden in de effectbepaling een rol spelen, hoe groot deze onzekerheden bij benadering zijn, en in welke mate terugvalopties (maatregelen 'achter de hand') beschikbaar zijn, mochten de effecten na realisatie groter zijn dan waar van tevoren van uitgegaan is.

---

⁸ De totale oppervlakte goed ontwikkeld Blauwgrasland (*Cirsio dissecti*-*Molinietum*) bedraagt in Nederland hoogstens 30 ha (Schaminée, 1993).

In paragraaf 4.4 van de NRD wordt ingegaan op de milieueffecten die zullen worden onderzocht. Houd in algemene zin rekening met de volgende aandachtspunten:

- Kwantificeer milieugevolgen waar het hydrologische effecten betreft.
- Maak een duidelijk onderscheid tussen de effecten in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik).
- Motiveer voor de verschillende thema's de omvang van het gehanteerde studiegebied.
- Besteed aandacht aan cumulatie van effecten.
- Onderbouw indien aan de orde de keuze van rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de effecten van het voornemen worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling.
- Houd rekening met de bandbreedte in mogelijke effecten van klimaatverandering, op basis van de klimaatscenario's van het KNMI.
- Maak duidelijk welke bandbreedte in de effecten kan optreden, mede op basis van de genoemde onzekerheden en eventuele toekomstige bijsturing op basis van monitoring.
- Geef aan welke mitigerende maatregelen mogelijk en noodzakelijk zijn, in welke mate hierbij de effecten verminderd worden en in hoeverre dit gevolgen heeft voor het doelbereik.

4.2 Bodem en water

Breng de effecten op grondwater zoals veranderingen in grondwaterstanden, kwel en wegzijging, zoveel mogelijk kwantitatief in beeld. In en om het gebied zijn de belangen van de landbouwers en de waterbeheerder immers groot. Hetzelfde geldt voor veranderingen in het beheer van het oppervlaktewater, zoals het handhaven van peilen en wateraanvoer en -afvoer. Bij een bezoek aan het gebied heeft de Commissie dat er een tijdsafhankelijk MIPWA grondwatermodel (celgroottes 25 x 25 m) en SOBEK oppervlakte-watermodel wordt gebruikt om de effecten te berekenen. Hiermee kunnen de hiervoor genoemde effecten voldoende in beeld worden gebracht.

De NRD geeft aan dat zo mogelijk lopend onderzoek naar fosfaatbelasting van de bodem wordt betrokken in het MER. Gelet op de keuze om maatregelen te nemen in voormalige landbouwgebieden waardoor grote hoeveelheden fosfaat kunnen worden gemobiliseerd en de centrale problematiek van de fosfaatbelasting in dit project, adviseert de Commissie om dit zeker te doen.

Beschrijf zoveel mogelijk kwantitatief de positieve effecten van het project, zoals de vermindering van veenafbraak en bodemdaling.

4.3 Natuur

Naast de beoordeling van varianten op het doelbereik zal het MER ook de effecten op bestaande natuurwaarden moeten beschrijven. Schets op hoofdlijnen het ecologisch functioneren van het studiegebied en beschrijf de belangrijkste sleutelfactoren die daarop van invloed zijn. Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soort(groep)en aanwezig zijn in het studiegebied. Ga daarna in op de potentiële ingreep-effectrelaties tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden.

4.3.1 Gebiedsbescherming

Natura 2000

Motiveer de omvang van het studiegebied, ook rekening houdend met de mogelijk verrijkende effecten van stikstofdepositie door werkzaamheden in de aanlegfase. Beschrijf voor het Natura 2000-gebied De Wieden:

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitattypen en of die al dan niet gehaald worden. Geef aan of het gaat om verbeter- of behoudsdoelstellingen;
- de ligging, oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de ecologische functies van het studiegebied voor soorten;
- de ecologische draagkracht van het studiegebied voor relevante soorten, gerelateerd aan de instandhoudingsdoelstellingen.

Deze beschrijving kan beperkt blijven tot de habitattypen en/of soorten die door het voornemen beïnvloed worden en vervult zowel een functie voor de toetsing aan het doelbereik als voor de beoordeling van eventuele negatieve effecten.

Beschrijf de mogelijke gevolgen voor de in het gebied beschermde habitattypen en soorten, en ga daarbij in op aanlegfase en waar relevant het eindbeeld. Houd bij de effectbeschrijving ook rekening met externe werking en cumulatie. Onderbouw de effecten waar mogelijk kwantitatief.

Natuur Netwerk Nederland (NNN)

Beschrijf voor het NNN-gebied de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek - ook ten behoeve van het doelbereik - welke gevolgen het initiatief voor deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Voor het NNN geldt volgens de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) een 'nee, tenzij'-regime. Geef in het geval van negatieve effecten op het NNN aan hoe het 'nee, tenzij'-regime provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past.

4.3.2 Soortenbescherming

Beschrijf welke door de Wet natuurbescherming beschermde soorten in het studiegebied voorkomen. Beoordeel of het voornemen kan leiden tot overtreding van de algemene verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming, en of eventuele overtreding afbreuk kan doen aan de regionale of landelijke staat van instandhouding. Houd bij het bepalen van de gevolgen voor deze soorten rekening met de belangrijke sleutelfactoren die de aanwezigheid bepalen. Breng indien relevant mitigerende of compenserende maatregelen in beeld.

Geef aan of het voornemen uitgevoerd kan worden in overeenstemming met hoofdstuk 3 (“Soorten”) van de Wet natuurbescherming.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

De Commissie adviseert de (effect)beschrijving van de milieuaspecten landschap en cultuurhistorie/archeologie te baseren op een visie op deze aspecten. Die visie kan onder andere ontleend worden aan de doelstellingen van het landinrichtingsplan. Op basis hiervan kunnen de aanwezige elementen en structuren beschreven en gewaardeerd worden en kunnen de effecten worden bepaald. Aan de hand van de visie is het mogelijk daarna mitigerende maatregelen te formuleren, maar ook kansen te bepalen voor ruimtelijke kwaliteit, eventueel recreatief medegebruik en beleving van het landschap.

Bij een bezoek aan het gebied heeft de Commissie begrepen dat in de bestaande natuur alleen petgaten mogen worden gegraven op plekken waar zich al eerder petgaten bevonden. Daarmee kan aantasting van landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden worden voorkomen.

4.5 Bestaand gebruik en beheer

Geef aan in hoeverre een hoger waterpeil in de natuurgebieden aanleiding geeft tot de inrichting van buffergebieden, zodat de omgeving geen effecten ondervindt van het hogere waterpeil.

In de NRD wordt onder 4.4 Effectbeoordelingskader in tabel 3 ook Beheerinspanning als criterium genoemd in tabel 3. Besteed in dit verband ook aandacht aan de gevolgen van het project voor de beheerinspanning van het waterschap.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen ‘vergelijking van alternatieven’, ‘leemten in milieu-informatie’ en ‘samenvatting van het MER’ heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

5.1 Onzekerheden en evaluatieprogramma

Houd bij de vergelijking van de varianten en bij de toetsing van de varianten aan (project-)doelen en wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen.⁹ Geef daarvoor in het MER inzicht in:

---

⁹ Effectbepalingen voor de toekomst zijn inherent onzeker. Het zijn veelal de best mogelijke benaderingen op basis van in de praktijk ontwikkelde en getoetste modellen. De onzekerheden in de uitkomsten van modellen moeten wel worden onderkend. Schijnzekerheden leveren immers ondoelmatige keuzes en maatregelen op. Effecten kunnen in werkelijkheid meevallen, dan zijn te veel maatregelen getroffen. Effecten kunnen tegenvallen, dan zijn te weinig maatregelen genomen.

- de waarschijnlijkheid dat effecten optreden, d.w.z. het realiteitsgehalte van de verschillende effectscenari'o's (best-case en worst-case);
- het belang van de onzekerheden in effectbepalingen voor de significantie van verschillen tussen varianten, en daarmee voor de vergelijking van varianten;
- op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten ge-evalueerd worden, bijvoorbeeld via een oplevertoets, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als (project-)doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.

De Commissie wijst in het bijzonder op de onzekerheid ten aanzien van de vereiste me-sotrofe verlandingssuccessie en de maatregelen die nodig zijn om deze successie bij te stu-ren zodat daadwerkelijk trilvenen en veenmosrietlanden ontstaan. Daarnaast geldt dat het habitattype blauwgraslanden specifieke abiotische eisen stelt. Neem ten aanzien hiervan in-dicatoren op in het monitoringsprogramma zodat kan worden beoordeeld of de doelen tijdig worden behaald.

Gebruik dezelfde uitgangspunten voor het MER als voor de monitoring van de natuurwaar-den, waardoor de informatie uit het MER kan worden gebruikt voor de monitoring en hiervoor als basis kan dienen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over de op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Koos Groen

Gijs Hoevenaars (secretaris)

Sjef Jansen

Marieke van Rhijn (voorzitter)

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Inpassingsplan, inrichtingsplan en mogelijk ontgrondingsvergunningen.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke activiteiten het gaat (<http://www.commissiemer.nl/regelgeving/besluitmer>). Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit dagbouwminnen, met inbegrip van de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de landbodem, en landinrichtingsproject. Daarom wordt een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag

Provinciale Staten.

Initiatiefnemer

Gedeputeerde Staten.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3286](#) in te vullen in het zoekvak.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

